

9. Mezentsev, K.V., Pidgrushnyi, H.P., Mezentseva, N.I. (2014). Regionalnyi rozvytok v Ukraini: suspilno-prostorova nerivnist i poliaryzatsiia [Regional development in Ukraine: socio-spatial inequality and polarization]. K.: DP Print servis, 132.

10. Melnyk, I.Gh. (2006). Suspilno-geografichni zasady rozvytku malykh i serednikh mist Luganskoï oblasti [Social and geographical bases of development of small and medium cities of the Luhansk oblast]. K.: KNU imeni Tarasa Shevchenka MON Ukrainy, 20.

11. Mozgovyj, A.A. (2004). Funkcionalnyj rozvytok malykh mist v regionalnij systemi rozselennja (na prykladi Podilskoï reghionalnoï systemy rozselennja) [The functional development of small towns in the regional settlement system (for example, Podolia regional settlement system)]. K.: KNU imeni Tarasa Shevchenka MON Ukrainy, 21.

12. Pertsyk, E.N. (2009). Geourbanistyka : uchenyk [Geourbanistics: Tutorial]. M., 432.

13. Petruk, S.L. (2011). Mali miski poselennja Ukrainy: analiz suchasnogo socialno-ekonomichnogo stanu ta problem rozvytku [Small urban settlement Ukraine: an analysis of contemporary socio-economic state and problems of development]. K.: Ukrainyj geografichnyj zhurnal, 4, 50–54.

14. Pitiurenko Yu.I. (1989). Aglomeratsiia miskykh poselen / Geografichna entsyklopediia Ukrainy [Agglomeration of urban settlements. Geographical Encyclopedia of Ukraine]. T. 1. Kyiv: M.P. Bazhan, Ukrainian soviet encyclopedia, 10-11. [In Ukrainian].

15. Rudenko, L.Gh. ed. (2015). Funkcii ghorodov u ykh vplyvane na prostranstvo [City functions and their influence on the place]. K.: Fenyks, 292.

Надійшла до редколегії 27.09.17

Л. Мельник, канд. геогр. наук, научн. сотруд., С. Батиченко, канд. геогр. наук, мл. научн. сотруд.
НИС "Региональных проблем экономики и политики",
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченка, Киев, Украина

НАПРАВЛЕНИЯ ТРАНСФОРМАЦИИ И ВЫЯВЛЕНИЕ ЭЛЕМЕНТОВ МОДЕРНИЗАЦИИ В ПРЕДЕЛАХ ТЕСТОВОГО УЧАСТКА ИССЛЕДОВАНИЯ В Г. ШПОЛА

Определен тестовой участок исследования в городе. Указаны периоды застройки и развития города и тестового участка в частности. Проанализирована стратегия развития города Шпола. Охарактеризованы признаки типичности тестового участка исследования и его роль в городском пространстве. В пределах тестового участка модельного города исследования охарактеризованы изменения городского пространства. Определена и дана характеристика очагов модернизации территории. Определены агенты влияния на процессы модернизации и коммерциализации городского пространства тестового участка исследования, которые распространяются за пределы участка исследования.

Ключевые слова: малый город, трансформация, модернизация, функциональные изменения, периферийно-аграрная среда.

L. Melnyk, PhD Geography, Researcher, S. Batychenko, PhD Geography, Junior Researcher
Laboratory "Regional problems of economics and politics",
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

TRANSFORMATION DIRECTIONS AND ELEMENTS OF MODERNIZATION IDENTIFICATION WITHIN THE RESEARCH TEST AREA IN THE CITY OF SHPOLA

Transformation processes are characteristic of any society in different periods of its evolution. Issues that affect transformation processes, changes in the functions of the territory, as well as the identification of centers for modernization are becoming more and more relevant. Particularly good spatial transformations are manifested in the urban environment, where the concentration of the population and its level of activity is much higher. The city is considered as a locality with developed infrastructure and communications, classified by the state as a category of cities (having the status of a city). Today, small cities take an important role in the regional system of relations, since they determine the nature and level of development of social production, productive forces, and innovative opportunities. Research in the field of transformation of urban space is carried out on examples, in the vast majority of large cities of Ukraine. The issues of transformation in the small towns of the country are hardly covered, which led to investigate the issue of transformation of the urban space in the city of Shpolia. The purpose of the work is to study the trends of transformation processes and identify the elements of modernization in the model city of research of peripheral and agrarian environment within the test area. To investigate the functional changes of urban space, a test plot was taken in the central part of the city of Shpolia. Functional-spatial structure of the test site corresponds to the modern trends of development of the central part of the city by forming administrative, cultural and entertainment, trade, residential, recreational systems. Transformational changes in the city's space of Shpolia are aimed at increasing the number of trade and services objects. The central part of the city has always been a zone of high concentration of the population, therefore, this fact serves as the initiating location of the transformation. The city service facilities, such as trade and catering establishments, recreation and entertainment, cultural institutions are concentrated along the main streets. Within the study area, two centers of modernization can be distinguished: flat in the form of city center and linear of Heroes of Krut Street – a linear element of the planning and architectural structure of the city, which connects the bus with the city center. A promising core of modernization in the territory is the "Sunday" market of agricultural products, an element of modernization as a cafe-bar is functioning. Within the central part of the city a complex of the territory modernization elements of different functional areas – trade, cultural and recreational, public catering was formed.

Keywords: small town, transformation, modernization, poll functional changes, peripheral and agricultural environment.

<http://doi.org/10.17721/1728-2721.2017.68.17>
УДК 911.3

О. Кривець, канд. геогр. наук, наук. співроб.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ПРОСТОРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ СПРИЙНЯТТЯ В МІСТІ ХЕРСОН НА ПРИКЛАДІ МІКРОРАЙОНУ "ХБК"

Проведено ретроспективний аналіз мікрорайону ХБК у межах тестової ділянки. Проаналізовано роль мікрорайону у формуванні плануєвальної структури міста та його значення. Виявлено сучасні особливості розвитку і функціонування об'єктів у межах тестової ділянки. Охарактеризовано фактори, що впливають на поширення процесів трансформації міського простору в межах тестової ділянки. Визначено особливості просторових трансформацій у межах тестової ділянки (ревіталізація, джентрифікація, зникнення старих функцій і занепад об'єктів). Проаналізовано результати соціологічного опитування щодо сприйняття трансформацій міського простору мешканцями ХБК.

Ключові слова: трансформації, місто, просторові трансформації міста, функціональні зміни, сприйняття просторових трансформацій.

Постановка проблеми. Дослідження просторових трансформацій у містах на сьогодні є досить популярним напрямом суспільно-географічних та урбаністичних досліджень не лише в Україні, а й за її межами. Ця тематика є особливо актуальною для міст Східної Європи, у яких був перехідний період у розвитку економіки. Різні періоди економічного розвитку впливали на розвиток міст. Кожний період чітко відображається у планувальній структурі міст. Доволі різноманітно перемажо-

вуються забудова соціалістичного періоду із забудовою більш ранніх історичних періодів та постмодерного періоду. Різні об'єкти міського середовища та зони, які вони формують, мають функціональне призначення, що інтенсивно трансформуються залежно від потреб населення та викликів часу.

Для детальнішого вивчення просторових трансформацій, що відбувалися в межах тестової ділянки в районі ХБК міста Херсон, нами була проаналізована пла-

нувальна документація цього міста, починаючи із 1963 по 2013 р. З метою виявлення особливостей сприйняття трансформацій міського простору мешканцями міста, нами було проведено соціологічне опитування.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Проблемам розвитку міст і трансформацій їх простору присвячені роботи відомих українських науковців. Міста України, міську систему розселення України, а також міські простори та їхнє функціональне призначення в радянський період детально досліджував Ю. Пітюренко [7]. К. Мезенцев і Н. Мезенцева проаналізували трансформаційні процеси в Києві в контексті глобалізації, визначили пріоритети просторового розвитку міста й особливості трансформації публічних просторів Києва [3]. Трансформації міського простору під впливом процесів глобалізації, головні тенденції в розвитку міст України та основних регіональних центрів, роль та місце Києва в опорному каркасі головних ліній і вузлів урбанізації Європи, конфліктогенність у розвитку міст висвітлено такими авторами: Л. Руденко, О. Дронова, В. Нудельман, Ю. Палеха [8]. Також висвітлені питання зміни функції міст та міського простору в умовах глобалізації, загрози і конфлікти, постіндустріальні трансформації в економіці великих міст України, виклики у великих містах (Л. Руденко, Г. Підгрушний, О. Дронова) [9]. А. Мельничуком та Л. Коковським розроблена та впроваджена методика дослідження сприйняття трансформації системи природокористування у міській місцевості приміської зони Києва [4]. Л. В. Мельник та С. П. Батиченко досліджували трансформації міського простору на прикладі тестової ділянки в м. Луцьк [5].

Мета статті. Метою наших досліджень було виявлення основних тенденцій розвитку міста Херсон та перетворень міського простору в межах тестової ділянки, виявлення особливостей сприйняття трансформацій міського простору мешканцями міста.

Виклад основного матеріалу.

Ретроспектива розвитку ХБК

Тестова ділянка у місті Херсон – це житловий мікрорайон "Херсонський бавовняний комбінат" (ХБК), що розташований у Дніпровському районі Херсона. Ділянка є прикладом старопромислового житлового мікрорайону, який почали будувати в 50-х рр. ХХ ст. Він був побудований для працівників Херсонського бавовняного комбінату, який було відкрито в 1952 р. У 2013 р. комбінат припинив роботу. Більшість жителів мікрорайону були працівниками ХБК. Із закриттям фабрики мікрорайон почав занепадати. Частина незайнятого населення в мікрорайоні збільшилася. Основне призначення тестової ділянки – промислове та житлове. У мікрорайоні наявні такі типи житлової забудови: "сталінки" – на розі вулиць Перекопської та Чорноморської, від вулиці Перекопської до вулиці Миру, "хрущовки" – побудовані на розі вулиць Чорноморської та Університетської (в напрямку до Бериславського шосе), та багатоповерхові будинки, що збудовані в кінці 80-х рр. ХХ ст. на розі вулиць Чорноморської та Кулика, які поширені аж до Бериславського шосе. Вулицю І. Кулика (вулиця мала назву Козацька до 1965 р.) з боку площі Героя Радянського Союзу Павла Дубінди почали будувати в 1965 р. На цій вулиці побудовано велику кількість гуртожитків, "малосімейок", також був розташований спеціалізований магазин "Товари для молоді". На вулиці Кулика в 1955 р. було відкрито професійно-технічне училище текстильної промисловості [2]. У 1961 р. на проспекті Текстильників було побудовано кінотеатр "Супутник" та два житлових дев'ятиповерхових будинки № 9 та № 10, в яких було розміщено на перших поверхах магазини промислових товарів. А та-

кож у цьому самому році поруч із кінотеатром було побудовано будівлю АТС [1].

Уже в 1971 р. чисельність населення мікрорайону становила понад 100 тис. осіб. [1 ст. 109]. Головними магістральними шляхами тестової ділянки є вулиці: Перекопська, Університетська, І. Кулика, Чорноморська, Миру, Залаегерсег та Бериславське шосе. На початку 80-х рр. ХХ ст. було проведено реконструкцію вулиць Перекопської, Університетської та І. Кулика (Історія міст і сіл, ст. 109 [1]). Перший тролейбусний маршрут у мікрорайоні почав працювати в 1961 р., а в 1984 було відкрито новий тролейбусний маршрут. По вулицях Перекопській, Кулика та Залаегерсег проходять тролейбусні маршрути. Вони пов'язують мікрорайон із центральною частиною міста, залізничним вокзалом та новими житловими масивами міста. У мікрорайоні розташовано два сквери: один і нині діючий на проспекті Текстильників, що включає в себе площу Шевченка та пам'ятник Т. Г. Шевченку (відкритий у 1971 р.), і занедбаний сквер на вулиці Залаегерсег.

У місті є багато непрацюючих фабрик, але їхня територія не ревіталізується.

Є в місті й нові житлові масиви. Це переважно багатоповерхова забудова кінця 80-х – початку 90-х рр., та більш пізнього періоду (житлові масиви "Таврійський – 1", "Таврійський – 2", "Таврійський – 3"). Вони забезпечені різними закладами, що надають індивідуальні та суспільні послуги (за В. М. Юрківським) (наявні такі об'єкти: ТРЦ, "Льодова Арена", ландшафтний парк, фінансові установи, поштові відділення, сакральні об'єкти, ресторани, кафе).

Транспортна й телекомунікаційна інфраструктура в місті доволі добре розвинена. Місцевий транспорт представлений маршрутними таксі та тролейбусами.

Мікрорайон ХБК та його значення у планувальній структурі міста

Житловий мікрорайон ХБК є цілісною тестовою ділянкою в межах міста Херсон. Вона є показовою, оскільки являє класичний старопромисловий мікрорайон міста. Про це свідчить історія розвитку території мікрорайону. ХБК пережив такі етапи розвитку: зародження (50-ті рр. ХХ ст.), розвитку (60–70-ті рр. ХХ ст.), "розквіту" (80-ті рр. ХХ ст.) та занепаду (90-ті рр. ХХ ст.). Останній етап тривав до появи ТРЦ "Фабрика" (2012). Економічний занепад був притаманний для багатьох підприємств у різних містах України в кінці 90-х рр. ХХ ст. Причиною цього став складний і довготривалий перехід економіки від планової до ринкової. Найскладнішим етапом розвитку для мікрорайону виявився етап занепаду. Бо в цей період молодь та економічно активне населення почало виїжджати із ХБК в інші мікрорайони міста. Це призвело до того, що мікрорайон став депресивним. І лише з початком процесу ревіталізації з'явилась можливість виходу із кризового становища для мікрорайону. Поки що процес трансформації та виокремлення його ядра (ТРЦ "Фабрика") не стали потужними каталізаторами для поширення трансформаційних процесів у межах ділянки. На жаль, не відбувається модернізація як самих об'єктів, що розташовані в межах ділянки, так і рівня благоустрою території навколо них. У часи функціонування ХБК мікрорайон мав важливе значення для міста, але, із періоду занепаду ХБК, стала відчуватись периферійність мікрорайону. Це визначалось перш за все відсталістю економічного розвитку мікрорайону ХБК від інших і, як наслідок, – низький рівень модернізації більшості об'єктів, різного функціонального призначення, що розташовані в мікрорайоні. Така ситуація склалась у багатьох містах – промислових центрах України, а саме в їх промислових мік-

рорайонах, де припиняли роботу районоформуючі, а іноді й містоформуючі підприємства. Місцеві жителі вже ідентифікують мікрорайон як неprestижний та бідний. Саме таке сприйняття мешканцями і стало причиною їх переїзду в інші мікрорайони. Майже відсутні внутрішні конфлікти, оскільки в мікрорайоні не відбувалось ніякої нової забудови та трансформацій, що викликали б суперечності серед місцевих жителів.

Основне призначення тестової ділянки – виконання промислової та житлової функцій. Весь мікрорайон із усіма зонами та підзонами являє єдине ціле. Під час розвитку та "розквіту" ХБК розвивались вулиці та мікрорайони, що межують з ним. Відбувались реконструкції вулиць у сусідніх районах. Саме через динамічний розвиток ХБК чисельність населення мікрорайону збільшувалась, відбувалось постійне будівництво житла на території мікрорайону. ХБК був повністю забезпечений усіма закладами обслуговування: медичними, освітніми, торговельними. На території ділянки було розвинуто мережу рекреаційних закладів: кінотеатр, будинок культури, сквери. А також перевагою ділянки була близькість до пляжу. Мікрорайон був престижним.

На сьогодні ХБК популярний через функціонування ТРЦ "Фабрика". Зручним є місце розташування ТРЦ: територіальна доступність становить 15–20 хв автомобілем, 20–30 хв громадським транспортом. У ТРЦ "Фабрика" функціонують: кінотеатр, мережевий спортивний клуб "Спортлайф", такі розважальні атракції, як боулінг, картінг, пейнтбол, велодром, автодром, 7D кінотеатр, а також такі заклади сфери послуг, як банк, пошта, обмін валют, туристична агенція та найрізноманітніші заклади торгівлі. Отже, на сьогодні мікрорайон може набути важливого значення, тому що починає виконувати нові функції.

ХБК на сьогодні: функціональне призначення, просторові трансформації, рівень модернізації

Сучасні основні функції тестової ділянки: житлова та обслуговування населення. Житлова функція є сталою, а от промислова – зникла і в процесі ревіталізації виникла нова – обслуговування населення. Отже, відбулась заміна функцій. Процес ревіталізації почався у 2012 р. із відкриттям торговельно-розважального центру "Фабрика" у приміщенні третього корпусу ХБК. Починає переважати функція обслуговування населення, оскільки ТРЦ об'єднує в собі найрізноманітніші заклади сфери послуг. Також у приміщенні другого корпусу, з вулиці Залаєгерсег, точково розміщено незначну кількість об'єктів обслуговування (мозаїчно розміщено). Інші корпуси фабрики не зазнали ревіталізації. Та у промисловій зоні ще є два підприємства, які й досі функціонують – ТЕЦ "ХБК" (почала працювати в 1959 р.) і "Херсонтранссервіс".

По вулиці І. Кулика сконцентрована найбільша кількість різноманітних приватних закладів сфери обслуговування в межах ділянки та трохи менша їхня концентрація зосереджена по вулиці Університетській, Миру. Вони розміщуються переважно на перших поверхах житлових будинків, а також у малих архітектурних формах, що розташовуються уздовж тротуарів. Отже, відбулась заміна житлової функції житлових приміщень на перших поверхах будинків на обслуговуючу функцію.

На території мікрорайону є об'єкти, що втратили "стару" функцію та не набули нової. Так, утрачена рекреаційна функція скверу, що розташований на вулиці Залаєгерсег: він перебуває у занедбаному стані. Колишній кінотеатр "Супутник" утратив свою рекреаційну функцію й перебуває в занедбаному стані.

У мікрорайоні з'явилися нові сакральні об'єкти: храм "Зал Царства Свідків Ієгови" по вулиці Університетській 114 в, православна церква-меморіал Покрови Пресвятої Богородиці (біля церкви установлені пам'ятники вої-

нам Афганської війни та воїнам АТО, побудована у 2000 р.), православна церква на території лікарні по вулиці Залаєгерсег. Вони збудовані, у деяких випадках, створені в існуючих будівлях (процес джентрифікації) у кінці 90-х рр. ХХ ст. Їхня поява призвела до появи нової функції – сакральної в межах ділянки.

Інфраструктура в мікрорайоні є гарно розвиненою. Головні магістральні шляхи мікрорайону: вулиця Перекопська, Університетська, Кулика, Залаєгерсег та Бериславське шосе. Майже 90 % магістральних шляхів є модернізованими. Частково модернізованими є вулиця Кримська, Перекопська та Поповича. Мікрорайон забезпечений усіма сучасними телекомунікаціями. Доступними є послуги інтернет-провайдерів та кабельного телебачення.

Згідно з діючим функціональним зонуванням міста Херсон, функціональне зонування території тестової ділянки на даний момент представлене такими зонами: змішана багатоквартирна житлова забудова та громадська забудова поширена по всій тестовій ділянці, окрім території, що належить до промислової зони (територія ХБК, окрім ревіталізованої частини). На території ділянки також наявні зони садбної житлової забудови – вулиці Айвазовського, Крамського, Брюлова, Левітана та частина вулиці Чорноморської від перетину із вулицею Айвазовського до перетину із вулицею Шовкуненка, а також частина вулиці Шовкуненка від перетину з вулицею Чорноморською до перетину із вулицею Шишкіна, квартал на розі перетину вулиць Університетської та Поповича. Також на тестовій ділянці є підзона багатоквартирної житлової забудови в межах санітарно-захисних зон – частина вулиці Університетської (будинки із 138 по 140 номери) та по вулиці Перекопській (будинки із 189 по 183 номери). Навчальна зона представлена закладами освіти: Херсонський фізико-технічний ліцей, Херсонський професійний ліцей зв'язку та поліграфії, Херсонський професійний ліцей харчової промисловості, Херсонське вище професійне училище сервісу та дизайну, Економіко-технологічний технікум Херсонського національного технологічного університету (колишнє професійно-технічне училище легкої промисловості, було відкрите в 1955 р.), спільне підприємство – науковий комплекс "Саваш", два вищих навчальних заклади, дев'ять закладів середньої освіти, 11 закладів дошкільної освіти. Лікувальна зона представлена районною поліклінікою, клінічною лікарнею імені О. С. Лучанського та медичною санітарною частиною. Торговельна зона – двома ринками: ринок по вулиці Миру – "Дніпровський ринок" та ринок по вулиці Залаєгерсег – "Ринок ХБК", торговельно-розважальний центр "Фабрика", а також багатьма приватними, дрібними закладами торгівлі малого й середнього бізнесу [10].

Промислова зона стала осередком трансформаційних процесів у межах тестової ділянки. Саме третій корпус непрацюючого ХБК став ядром трансформації. Після ревіталізації цей корпус перетворився на ТРЦ "Фабрика", територія навколо має високий рівень благоустрою. На жаль, процес ревіталізації не набув дифузійного характеру. Поки не спостерігається поширення процесу ревіталізації та модернізації серед об'єктів, що розміщені навколо ТРЦ. Насамперед, це корпуси ХБК, інші промислові об'єкти, що розташовані поруч, та об'єкти житлової забудови. Хоча із часу відкриття ТРЦ "Фабрика" вже пройшло 4 роки, але просторових трансформацій у межах мікрорайону більше не відбулося. Проте, не зважаючи на це, ТРЦ "Фабрика" – об'єкт сфери обслуговування міського й регіонального значення. Для містян функціонування даного ТРЦ – це не лише можливість отримання торговельних послуг, але й отримання різноманітних рекреаційних послуг. У

ТРЦ "Фабрика" розміщуються заклади торгівлі, ресторанного бізнесу, спорту, розваг.

У житловій зоні ХБК наявні будинки з усіма рівнями модернізації, що виділені нами раніше. У межах ділянки є всього один об'єкт житлової забудови, що вважається елітною забудовою – "котеджне містечко" по вулиці Університетська, 181а. Зовсім мала частка нових житлових будинків № 24 а, № 24 б та № 24 в по вулиці Бериславське шосе та один модернізований будинок № 131 а по вулиці Кулика та № 35 по вулиці Миру.

Зауважимо, що на ділянці переважає частково модернізована житлова забудова. Модернізованим простором ми можемо вважати, у даному випадку, лише частини житлових будинків, які змінили житлову функцію на обслуговуючу. Це, насамперед, перші поверхи житлових будинків по вулицях Кулика, Миру (із наближенням у напрямку до Дніпровського ринку) та Університетській. Загальною тенденцією для всієї ділянки є те, що всі ці модернізовані об'єкти не сприяють подальшій модернізації самої будівлі. У результаті модернізованим є лише фасадний бік об'єктів та прилегла територія до них, а стан будинків та їх дворів, як правило, частково модернізований, у деяких випадках немодернізований або взагалі старий та аварійний. Частково модернізованими є житлові будинки по вулиці Чорноморській, а також по вулиці Кулика, Університетській та Бериславське шосе до перетину із вулицею Миру. Також по вулиці Миру та Перекопській, наявні частково модернізовані будинки, вони розміщені мозаїчно. Житлові будинки, що потребують модернізації, локалізовані мозаїчно, але наявні й їх ареали поширення. Такі ареали ми спостерігаємо по вулиці Університетській на ділянці від перетину і вулицею Миру до вулиці 28-ої Армії та аж до перетину із вулицею Залаегерсег, ще один такий ареал розташований по вулиці 28-ої Армії на перехресті із вулицею Кулика. Також наявні об'єкти у занедбаному та аварійному стані: житловий будинок № 155 а по вулиці Перекопській, будинок № 102, а по вулиці Університетській, житлові будинки № 5, а та № 3, а по проспекту Текстильників.

Щодо стану інфраструктурних об'єктів мікрорайону, то магістральні шляхи є модернізованими. Проте, на переважній більшості ділянки, такі інфраструктурні об'єкти, як доріжки у дворах та доріжки між будинками й доріжки, що ведуть до дошкільних закладів освіти, потребують модернізації. Більшість із них не було модернізовано або було модернізовано вибірково протягом досліджуваного періоду. Проте, вулиця Шовкуненка, хоч і не магістральна, але модернізована і має нове асфальтне покриття.

Особливості сприйняття просторових трансформацій мешканцями мікрорайону

Нами було проведено соціологічне опитування. Ми опитали 40 респондентів – мешканців міста, що безпосередньо проживають у межах тестової ділянки.

У першому блоці розглянемо сприйняття території проживання та її ідентифікації у структурі міста. Отже, щодо внутрішніх міграційних процесів, 37,5 % респондентів працює в одному й тому самому районі міста, де і проживають, 27,5 % працюють у центральному районі міста, 30 % – в іншому районі міста та 10 % – в іншому населеному пункті.

Освіту отримували респонденти переважно у своєму районі – 35 %, у центральному районі міста – 22,5 %, в іншому районі міста – 25 %, в іншому населеному пункті – 15 %.

Відпочивають респонденти переважно в центральному районі міста – 42,5 %, у власному районі – 35 %, в

іншому районі міста – 12,5 %, в іншому населеному пункті – 12,5 %.

Мешканці району роблять покупки повсякденних товарів переважно у власному районі – 72,5 %, у центральному районі міста – 10 %, в іншому районі міста – 15 %, в іншому населеному пункті та через мережу Інтернет ніхто з опитаних не здійснює покупки. Здійснюють покупки товарів довгострокового використання переважно у власному районі – 45 %, центральному районі – 20 %, в іншому районі міста – 15 %, в іншому населеному пункті – 2,5 % та через мережу Інтернет – 15 %. Частка респондентів, що купують авто у власному районі – 2,5 %, центральному районі міста – 0 %, в іншому районі міста – 2,5 %, в іншому населеному пункті – 2,5 % та через мережу Інтернет – 2,5 %. Частка респондентів, що купують авто у власному районі – 2,5 %, у центральному районі міста – 0 %, в іншому районі міста – 2,5 %, в іншому населеному пункті – 2,5 % та через мережу Інтернет – 2,5 %. Квитки на поїзд та для відвідування закладів розваг та відпочинку респонденти купують у власному районі – 12,5 %, центральному районі – 22,5 %, в іншому районі міста – 32,5 %, в іншому населеному пункті – 0 % та через мережу Інтернет – 22,5 %.

Значення функцій власного району респонденти сприймають так: 77,5 % – вважають, що району притаманна житлова функція, 2,5 % – вважають, що промислова, 25 % – вважають, що притаманна функція центру розваг і відпочинку, 22,5 % – вважають, що транспортна функція, 32,5 % – освітня, 12,5 % – наукова, 0 % – культурна.

Респонденти таким чином сприймають притаманні господарські функції свого міста: 60 % вважають, що район виконує житлову функцію, 22,5 % – вважають, що житлова функція посилюється, 10 % – вважають, що житлова функція послаблюється, 7,5 % респондентів важко відповісти на запитання.

Зазначимо, що мешканці району лише частково зберігають сприйняття свого району також як промислового центру: 40 % респондентів вважають, що промислова функція знижується, 30 % – що промислова функція залишилася на тому самому рівні, 12,5 % – вважають, що промислова функція посилюється, 10 % респондентам важко відповісти.

У респондентів сформувалося сприйняття свого мікрорайону як центру розваг та відпочинку: 65 % – вважають, що ця функція посилюється, 12,5 % – що ця функція не зазнала ніяких змін, 12,5 % – вважають, що ця функція знижується, 10 % респондентів важко відповісти.

Щодо транспортної функції мікрорайону, то: 50 % респондентів вважають, що вона залишається сталою і не зазнала ніяких змін, 32,5 % – вважають, що вона посилюється, 12,5 % – вважають, що вона знижується.

На думку 70 % респондентів, освітня функція мікрорайону зберігається без змін, 17,5 % – вважає, що вона посилюється, 2,5 % – що знижується, 10 % респондентам – важко відповісти.

Цікавим також виявилось, що місцеві мешканці сприймають мікрорайон як науковий центр: 62,5 % – вважають, що ця функція є стійкою, 15 % респондентів складно відповісти, 12,5 % – вважають, що вона знижується та 2,5 % – вважають, що вона посилюється.

Культурним центром вважають свій мікрорайон 47,5 % опитаних респондентів, 27,5 % – вважають, що культурна функція посилюється, 12,5 % – вважають, що вона знижується та 12,5 % респондентів важко відповісти.

У майбутньому, на думку респондентів, варто посилити такі функції району: рекреаційну (місця розваг та відпочинку) – 37,5 %, житлову – 35 %, освітню – 30 %, а також транспортну та інші.

Проаналізувавши відповіді на питання про забудову в останні 10 років, ми виявили як трансформувалася простір району та як сприймають мешканці ці зміни. Отже, 77,5 % респондентів зазначили, що відкрилися заклади відпочинку та розваг, 35 % – що відкрилися підприємства торгівлі, 22,5 % – зазначили, що відкрились інші заклади послуг, 17,5 % – зазначило, що з'явилися нові медичні заклади, 7,5 %, 5 та 2,5 % – зазначило, що з'явилися такі заклади, як освітні, заклади культури та промислові підприємства.

Доступність до робочого місця на думку респондентів: не змінилась – 37 %, набагато покращилась – 5 %, покращилась – 17,5 %, скоріше погіршилась – 12,5 %, погіршилась – 7,5 %, набагато погіршилась – 5 %.

На думку респондентів, якість надання комунальних послуг в місті не змінилась – 37,5 %, скоріше погіршилась – 30 %, погіршилась – 10 %, набагато погіршилась – 7,5 %, і лише 5 % респондентів вважають, що якість надання послуг скоріше покращилася, 7,5 % – вважають, що покращилася та 2,5 % – вважають, що набагато покращилася.

Щодо надання комунальних послуг локальними комунальними господарствами (ЖЕКами й ОСББ), то мешканці скоріше не задоволені – 35 %, значна частка респондентів вважають, що якість наданих послуг не змінилась – 30 %, вважають, що погіршилась якість надання послуг – 12,5 %, а ще 10 % вважають, що якість надання послуг набагато погіршилась, і лише незначна частка респондентів вважає, що якість надання послуг покращилась – 12,5 %.

На думку респондентів, доступність до закладів торгівлі покращилась – 67,5 %, на думку 17,5 % – доступність не змінилась та 12,5 % респондентів вважають, що доступність погіршилась.

Щодо закладів освіти, то доступність до них не змінилась на думку респондентів – 70 %, незначна частка респондентів вважають, що покращилась – 10 % та скоріше покращилась – 2,5 %, і лише 7,5 % вважають, що скоріше погіршилась.

Доступність до закладів медицини на думку 35 % респондентів не змінилась, погіршилась – 25 % та скоріше погіршилась – 20 %, лише незначна частка респондентів вважають, що доступність покращилась та скоріше покращилась по 7,5 % відповідно, на думку всього 5 % набагато покращилась.

Доступність до місць розваг та відпочинку на думку респондентів значно покращилась і лише 12,5 % респондентів вважають, що не змінилась та 5 % респондентів – що скоріше погіршилась.

В оцінці зміни району проживання порівняно із центральними та периферійними районами мешканці вважають, що: порівнюючи із центральним районом у їхньому районі відбуваються гірші зміни – 32,5 %, така ситуація як і в центральному районі – 27,5 %, на думку 20 % респондентів зміни в їхньому районі кращі та, рівноцінно по 7,5 % респондентів відповідно вважають, що зміни значно кращі й значно гірші; порівнюючи із периферійними районами респонденти вважають, що: ситуація у власному районі така сама, як і в периферійному – 40 %, трохи менша частка респондентів вважає, що зміни в районі кращі, ніж у периферійному районі – 30 %, і 17,5 % вважають, що у власному районі відбуваються гірші зміни, ніж у периферійному.

На думку 37,5 % респондентів упродовж найближчого майбутнього стан комфортності міської території району суттєво не зміниться, ще 27,5 % вважають, що покращиться, 25 % – що зазнає негативних змін, і 15 % вважають, що деградує.

Щодо задоволеності змінами міської території, то 42,5 % респондентів скоріше не задоволені, ніж задоволені, 27,5 % – не задоволені, 17,5 % – задоволені, 5 % – скоріше задоволені, ніж не задоволені, і по 2,5 % відповідно повністю задоволені та повністю не задоволені.

Ступінь власної обізнаності щодо заходів, які може вжити громадянин для подолання або попередження негативних змін міського середовища у районі постійного проживання мешканці оцінюють таким чином: по 27,5 % респондентів вважають, що вони мінімально обізнані та що мають середній рівень обізнаності, 20 % – мало обізнані, 12,5 % – добре обізнані, 7,5 % – максимально обізнані.

Також про рівень громадянської активності місцевих мешканців свідчить те, наскільки добре вони обізнані із запланованими змінами міського середовища у найближчій перспективі. Рівень обізнаності респондентів дуже низький, оскільки 60 % опитаних не знають, які зміни будуть відбуватись, 27,5 % – важко відповісти, і лише 7,5 % володіють інформацією стосовно майбутніх змін міського середовища, 2,5 % – вважають, що не планується жодних змін. Ще одним важливим індикатором рівня громадянської активності мешканців є зацікавленість в отриманні актуальної інформації щодо планових змін території у місці їх проживання. Чим вищий рівень зацікавленості серед населення, тим більше рівень їхньої громадянської активності. Можемо підсумувати, що рівень зацікавленості респондентів низький, тому, що лише 47,5 % зацікавлено в отриманні актуальної інформації, 22,5 % – не зацікавлено, 15 % – цікаво, але загальніші проблеми та 10 % – важко відповісти на це питання.

Показовими є відповіді респондентів на питання щодо того, які зміни міського середовища у районі їхнього проживання викликають найбільше несприйняття і спонукають до протидії. Отже, найбільше несприйняття викликають такі зміни: зменшення площ зелені насаджень – 40 %, будівництво екологічно небезпечних об'єктів – 32,5 %, нищення пам'яток природи, історії мистецтва та незаконна забудова – 27,5 % та 25 % відповідно, збільшення кількості транспортних засобів – 20 %, закриття доступу до окремих частин міста – 17,5 %, зменшення площ територій для відпочинку, розваг, спілкування – 17,5 %, планування й використання міського простору без належного інформування населення та його залучення до прийняття рішень – 15 %, решта змін: зниження доступності окремих видів послуг, використання прибудинкової території не за призначенням, житлове будівництво без урахування основних потреб населення та інші становить загалом 22,5 %.

На питання про дії, до яких готові вдатись респонденти за умови порушення їх власних прав при перетворенні міського середовища у місці їх проживання, ми отримали такі відповіді: 35 % – не будуть вдаватись ні до яких дій, оскільки вважають, що все марне і справедливості не можливо досягнути, 32,5 % – скажитимуться до органів місцевої влади, 20 % – сприятимуть розголосу та збуренню громадської думки, 15 % – підтримають акції громадської непокори, 12,5 % – змінять місце свого проживання, 10 % – звернуться до суду, та ще 10 % – пропагуватимуть необхідність широкого залучення громадськості до участі у прийнятті рішень щодо перетворення міського простору, лише 5 % – ініціюватимуть акції громадської непокори та вдадуться до інших радикальних дій.

Щодо опитаних нами респондентів, то статевая структура була така: 42,5 % опитаних – чоловіки, 57,5 % опитаних – жінки. Вікова структура респондентів є такою: 46,2 % респондентів віком від 20 до

30 років, 35,8 % – віком від 40 до 50 років, 10,2 % – 60 років, 7,6 % – 70 років.

Освітній рівень респондентів має таку структуру: 55 % респондентів мають повну середню освіту, 40 % мають вищу освіту, 2,5 % – науковий ступінь та 2,5 % – неповну середню освіту. Структура зайнятості опитаних нами респондентів є такою: 55 % – зайнято у сфері послуг, 12,55 – у промисловості, 5 % – в органах управління, 2,5 % – в армії. За родом занять респонденти розподілилися таким чином: 60 % – працівники за наймом, 12,5 % – непрацюючі пенсіонери, 7,5 % – студенти, по 5 % – керівники підприємства, домогосподарки та працюючі пенсіонери, по 2,5 % – перебувають у відпустці по догляду за дитиною та непрацюючі через інвалідність. За рівнем доходів респонденти розподілилися таким чином: 27,5 % – отримують від 1500 до 3000 гривень, 20 % – до 1500 гривень та 20 % – від 3000 до 5000 гривень, 2,5 % – від 5000 до 10000 гривень, 2,5 % – від 10000 до 20000 гривень. Володіють автомобілем лише 12,5 % респондентів, решта не володіє.

Висновки. Отже, основними чинниками виникнення трансформації на тестовій ділянці стали: 1) тенденція ТРЦіалізації, що притаманна всім містам України; 2) вигідне географічне положення ділянки: ділянка розташована близько до центру міста та до нових житлових мікрорайонів; 3) наявність гарного транспортного сполучення: тролейбусні маршрути, маршрути таксі; 4) наявність непрацюючого комбінату з величезними площами, що пустують; 5) наявність вільних трудових ресурсів безпосередньо в мікрорайоні. Розглянемо детальніше чинники, що обумовили розвиток трансформації. У сучасних економічних умовах дуже популярним є відкриття масштабних торговельно-розважальних закладів. ТРЦ стають об'єктами внутрішніх інвестицій переважно місцевого великого бізнесу. Головним завданням при будівництві таких об'єктів є врахування всіх важливих чинників. Найважливішим є вигідне географічне положення. Воно надає переваги створюваному ТРЦ. Передусім, – це територіальна близькість до центральної частини міста та зручне розташування щодо нових житлових мікрорайонів: "Таврійський-1", "Таврійський-2", "Таврійський-3" та інших. Це робить ТРЦ територіально наближеним до споживачів. Добре налагоджене транспортне сполучення робить ТРЦ територіально доступним для споживачів. Наявність міського громадського транспорту є вигідним для інвесторів, оскільки тоді немає необхідності створювати власну систему транспортного сполучення (безкоштовні маршрути таксі). На ХБК транспортне сполучення є дуже добре налагодженим: маршрути тролейбусів та маршрути таксі проходять по головних магістралях, що означає, що з усіма частинами ділянки є транспортний зв'язок. Також доволі важливим чинником є наявність великих за площею приміщень, які є недіючими. Приміщення ХБК просто ідеально підійшло для розміщення ТРЦ. Використання вже існуючих приміщень дає можливість зекономити інвестору на будівництві нових приміщень і на прокладанні комунікацій та інших інфраструктурних об'єктів. Ще однією перевагою мікрорайону ХБК є наявність вільних трудових ресурсів. По-перше, такою робочою силою є безпосередньо мешканці самого мікрорайону, а також студенти вищих навчальних закладів, що розташовані в межах ділянки та тих, що розташовані в сусідніх мікрорайонах.

Щодо громадської активності, то варто зазначити, що в цілому мешканці мікрорайону мають активну громадянську позицію. Також проаналізувавши відповіді

респондентів, ми можемо стверджувати, що мешканці мікрорайону є небайдужими до просторових трансформацій району, вони цікавляться змінами міського простору. Мешканці вже сприймають власний мікрорайон як центр культури та рекреації, а не лише як промисловий район. Також вони ідентифікують мікрорайон ХБК як цілісну структуру міста та вважають, що процеси благоустрою території, надання послуг та модернізації такі самі, як і в інших районах міста.

Список використаних джерел

1. Історія міст і сіл Української РСР. Т. 22: Херсонська область / О. Є. Касьяненко, М. М. Авдальян, П. М. Балковий та ін. – К.: Гол. ред. УРЕ АН УРСР, 1971. – С. 108–114.
2. Костюк Л. І. Херсон. Улицы помнят: путеводитель / Л. І. Костюк, В. Ф. Ракович, І. Д. Ратнер. – Симферополь: Таврия, 1987. – 112 с.
3. Мезенцев К. В. Пространственные социально-экономические изменения в Киеве и агломерации / К. Мезенцев, Н. Мезенцева // Социально-экономическая география. Вестн. Ассоциации российских географов-обществоведов (АРГО). – 2012. – № 1. – С. 109–123.
4. Мельник Л. В. Трансформації міського простору на прикладі тестової ділянки в м. Луцьк / Л. В. Мельник, А. В. Орещенко, С. П. Батиченко // Вісн. Київ. Ун-ту Географія. – 2016. – Вип. 1(64). – С. 53–57.
5. Мельничук А. Л. Відмінності сприйняття трансформації системи природокористування у міській місцевості приміської зони Києва / А. Мельничук, Л. Коковський // Київський географічний щорічник: наук. зб. – 2014. – Вип. 9. – С. 110–126.
6. НЕ Официальный сайт истории города Херсона [Електронний ресурс] // URL: <http://www.mycity.kherson.ua/istoriya/1978-1997-gody/1986-god.html>.
7. Пітюрченко Ю. І. Розвиток міст і міське розселення в Українській РСР (особливості розвитку і розміщення, типологія, територіальні системи і перспективи): моногр. / Ю. І. Пітюрченко. – К., 1972. – 187 с.
8. Руденко Л. Г. Изменения городского пространства в Украине / под ред. Л. Г. Руденко. – К., 2013. – 160 с.
9. Руденко Л. Г. Функции городов и их влияние на пространство / под ред. Л. Г. Руденко. – К.: Феникс, 2015. – 292 с.
10. Херсон. Розроблення плану зонування території міста / Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Державне підприємство "Український державний науково-дослідний інститут проектування міст "ДІПРОМІСТО" імені Ю. М. Білокозя. – К., 2014. – 91 с.

References

1. Istoryia mist i sil Ukrainskoi RSR. Khersonska oblast (1971) [The history of USSR cities and villages. Kherson region.] K, Golovna redaktsiya URE AN URSR, 108-114.
2. Kostyuk, L.I. (1987). Kherson. Ulitsy pomnyat [Kherson. Streets remember] // V. F. Rakovich, I. D. Ratner. – Putevoditel, Symf.: Tavriya, 112.
3. Mezentsev K. Mezentseva N. (2012). Prostranstvennye sotsialno-ekonomicheskie izmeneniya v Kieve i aglomeratsii [Spatial social-economic transformation of the Kyiv agglomeration] Sotsialno-ekonomicheskaya geografiya. Vestnic Asotsiatsii rossiiskih geografov-obshchestvovedov (ARGO), 1, 109-123.
4. Melnyk, L., Oreshchenko, A., Batychenko, S. (2016). Transformacii mis'kogho prostoru na prykladi testovoi diljanky v m. Luc'k [The urban space transformation of Lutsk as an example]. K., Visnyk Kyivskogo natsionalnogo universytetu, Geografiya, 1 (64), 53-57.
5. Melnychuk, A.L., Kokovsky, L.O. (2014). Vidminnosti spryiniattia transformatsii systemy pryrodokorystuvannia u miskii mistsevoosti primiskoi zony Kyieva [Differences of perception of natural resource management system transformations in the urban environment of Kyiv suburban area]. Kyivskiy geografichnyi schorichnyk, 9, 110-126.
6. Ne ofitsialnii sait istorii goroda Khersona [Electronnyi resurs] [No official webpage of Kherson city history] // URL: <http://www.mycity.kherson.ua/istoriya/1978-1997-gody/1986-god.html>.
7. Piturenko, Ju.I. (1972). Rozvytok mist i misjke rozselennja v Ukrajins'kij RSR (osoblyvosti rozvytku i rozmishhennja, typolohija, terytorial'ni systemy i perspektyvy) [Urban development and urban settlement in the Ukrainian SSR (features of development and placing, typology, territorial system and prospects)]. K., 187.
8. Rudenko, L.Gh. ed. (2015). Funkcii ghorodov u ykh vlyjanye na prostranstvo [City functions and their influence on the place]. K.: Fenyks, 292.
9. Rudenko, L.Gh. ed. (2013). Izmeneniya gorodskogo prostranstva v Ukraine [Urban territories changes in Ukraine] K, 160.
10. Kherson. Rozroblennya planu zonuвання terytorii mista, (2014). [Development of zoning plan for the territory of the city] State Enterprise Y.Bilokon Ukrainian State Scientific-Research Institute of Urban Design "DIPROMISTO". K., 91.

Надійшла до редколегії 16.10.17

О. Кривец, канд. геогр. наук, научн. сотруд.
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченка, Киев, Украина

ПРОСТРАНСТВЕННЫЕ ТРАНСФОРМАЦИИ И ОСОБЕННОСТИ ИХ ВОСПРИЯТИЯ В ГОРОДЕ ХЕРСОН, НА ПРИМЕРЕ МИКРОРАЙОНА "ХХК"

Проведен ретроспективный анализ микрорайона ХХК в пределах тестового участка. Проанализирована роль микрорайона в формировании планировочной структуры города и его значение. Выявлены современные особенности развития и функционирования объектов в пределах тестового участка. Охарактеризованы факторы, влияющие на распространение процессов трансформации городского пространства в пределах тестового участка. Определены особенности пространственных трансформаций в пределах тестового участка (ревитализация, джентрификация, исчезновение старых функций и разрушение объектов). Проанализированы результаты социологического опроса по восприятию трансформаций городского пространства жителями ХХК.

Ключевые слова: трансформации, город, пространственные трансформации города, функциональные изменения, восприятие пространственных трансформаций.

O. Kryvets, PhD Geography, Researcher
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

SPATIAL TRANSFORMATIONS AND FEATURES OF THEIR PERCEPTION IN HERSON CITY ON THE EXAMPLE OF THE "HBK" MICRODISTRICT

A retrospective analysis of the KhBK microdistrict are revealed. The role of the microdistrict in the formation of the city planning structure and its significance is analyzed. The modern features of the development and functioning of objects within the test area are shown. The factors influencing the spread of spatial transformation urban space within the test area are analyzed. The features of spatial transformations within the test area (revitalization, gentrification, disappearing of old functions) are determined. The main functional purpose of the test area were the performance of industrial and residential functions. Microdistrict were a classical industrial microdistrict because it was built for the KhBK workers. But its functions are changed nowadays. Main functional purpose of the test area for now are recreational and services and residential functions. On the territory of the microdistrict there are objects which were revitalized: third pavilion of Kherson Cotton Factory – become a shopping and entertainment center "KhBK". At the same time there are objects which were lost the "old" function and have not a new one: "Sputnik" cinema, The first and the second pavilion of Kherson Cotton Factory. One of the factors of the spatial transformation at the test area is the tendency of trade commercialization, it is inherent in all the cities of Ukraine. The results of the sociological survey on the perception transformation urban space by the inhabitants KhBK microdistrict are analyzed. However, respondents believe that in the future with the cultural function and expansion of rest zones should strengthen the housing function of area. It should be noted that results of responses analysis are showed that in general, residents of the microdistrict have an active civic position. Also, we can state that the residents of the microdistrict are not indifferent to the spatial transformations of the district, and they are interested to know information about changes in the urban space.

Key words: transformation, city, spatial transformations of the city, functional changes, perception of spatial transformations.

<http://doi.org/10.17721/1728-2721.2017.68.18>
УДК 811.161

І. Нестерчук, канд. геогр. наук
Житомирський національний агроєкологічний університет, Житомир

ГАСТРОНОМІЧНИЙ ТУРИЗМ: ЕКСПЛІКАЦІЯ АКСІОЛОГІЧНИХ КОНЦЕПТІВ

Значна кількість досліджень присвячена національним гастрономічним перевагам і виконана в рамках етнографії, культурології, історії, краєзнавства та лінгвістики. При цьому аксіологічні особливості гастрономічного дискурсу різних національних співтовариств вивчаються не повною мірою, незважаючи на високу ступінь їх значущості для розуміння як загального, так і специфічного в національних культурах. Гастрономічний туризм, незважаючи на його значущість стосовно аксіологічного маркування та етнокультурної специфіки, є мало дослідженим стосовно сфери обслуговування та розваг. Розглядається статус гастрономічного дискурсу в аспекті тураксіології та обґрунтовано основні тураксіологічні категорії "концепт" і "дискурс" (розуміється як ситуативно-обумовлений вид діяльності), які служать в даному дослідженні виявленню тураксіологічних (культурно-ціннісних) характеристик гастрономічного дискурсу. Гастрономічний дискурс описується цінними характеристиками в параметрах добування їжі (сільське господарство, полювання, рибальство, здійснення закупівель), приготування їжі, домашньої, естетичної, ритуальної, соціальної ієрархізації харчових пріоритетів. Таким чином, акти комунікації супроводжують процеси добування, придбання, оброблення та споживання харчових продуктів, кулінарія, у своїй національно-культурній своєрідності, формує особливу систему – гастрономічний дискурс, що кваліфікується в термінах аксіології, оскільки в ньому відображені й концентруються норми, цінності, як загальнолюдські, так і ті, що належать певній культурі, а також суб'єктивні, гендерні та соціальні характеристики, стереотипи, традиції, ознаки національної самоідентифікації.

Ключові слова: гастрономічний туризм, гастрономічний дискурс, аксіологічні концепти, акти комунікації добування їжі, національно-культурна своєрідність, гастрономія, здоров'я та української культури.

Вступ. Гастрономічний туризм є одним із об'ємних і перспективних об'єктів дослідження в сучасному туризмознавстві. У сучасну епоху глобалізації перед кожною етнокультурною спільнотою стоїть проблема збереження національної ідентичності поряд із потребою в кращому розумінні особливостей інших етносів. Національні гастрономічні уподобання зберігають свою специфіку і відображаються в культурі та мові, ландшафті й архітектурі, звичаях та обрядах.

Постановка наукової проблеми. Робочою гіпотезою цього дослідження є гастрономічний туризм аксіологічно маркований, який відображає особливості гастрокультур через систему цінностей. Структура гастрономічного туризму формується в парадигмі "цінності – концепти – актуалізація (вербалізація) концептів у гастрокультурі".

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аксіологія охоплює не тільки етику цінностей (цінність), що становить значну її частину, але також такі області, як пізнання, мистецтво, господарство, релігія, туризм.

Огляд джерел презентує набір таких учених, як Л. Артюх [1–3], А. Барбарич [2], Д. Басюк [5], Ф. Бретано [6], В. Відельбанд [7], Хв. Вовка [8, 9], Т. Гонтар [10, 11], В. Доманицький [12], М. Кляп [14], В. Кравченко [15], Н. Маркевич [16], І. Несен [6], М. Смаль [20], П. Чубинський [23–24], Ф. Шандор [25], М. Шелер [26], М. Hall [27], В. Kirshenblatt-Gimblett [28], E. Husserl [29], O. Kolberg [30], K. Moszynski [31], J. Pesme [31], R. Scarpato [32], H. Rickert [33], Z. Rokossowska [33], S. Shenoy [35], A. Xose [37], що засвідчує неповноту розкриття зазначеної проблеми в теоретичній та мето-